

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Архитектонски факултет

НАСТАВНО НАУЧНОМ ВЕЋУ

Предмет: Реферат о урађеној докторској дисертацији кандидаткиње Данице М. Стојиљковић

Одлуком Наставно-научног већа Факултета бр. 01-910/2-5.4 од 29.05.2017. године, именовани смо за чланове Комисије за преглед, оцену и одбрану докторске дисертације кандидаткиње Данице М. Стојиљковић под насловом

СТРУКТУРАЛИЗАМ У АРХИТЕКТУРИ ЈУГОСЛАВИЈЕ У ПЕРИОДУ ОД 1954. ДО 1980. ГОДИНЕ

После прегледа достављене Дисертације и других пратећих материјала и разговора са Кандидаткињом, Комисија је сачинила следећи

Р Е Ф Е Р А Т

1. УВОД

1.1. Хронологија одобравања и израде дисертације

Школске 2007/2008. године кандидаткиња је уписала докторске академске студије архитектуре научног карактера (основна област истраживања: архитектура и урбанизам, а ужа научна област истраживања: студије архитектуре).

На основу члана 98. Статута Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен Факултета”, бр. 80/08, 84/10, 88/12 и 89/12-пречишћен текст), а у вези са чланом 28. Правилника о докторским студијама (“Сл. билтен АФ”, бр. 102/14) и Одлуком Већа докторских студија Архитектонског факултета у Београду од 15.12.2014. године, Наставно научно веће Факултета је, на седници одржаној дана 22.12.2014. године, донело одлуку број 01-2454/2-4.16. којом је образована Комисија за оцену испуњености услова кандидаткиње Данице Стојиљковић, дипл. инж. арх. и теме докторске дисертације, под насловом “**Структурализам у архитектури Југославије у периоду од 1954. до 1980. године**”, у саставу:

- др Александар Игњатовић, ментор и члан Комисије
ванредни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду

- др Александар Кадијевић, члан Комисије
редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду

- др Александар Петровић, члан Комисије
редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду

На основу члана 30. Закона о високом образовању (“Сл. Гласник РС”, бр 76/05, 100/07 – аутентично тумачење, 97/08, 44/10, 93/12, 89/2013 и 99/14), а у вези са чланом 100. Статута Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен АФ”, бр. 80/80, 84/10 и 89/12- пречишћен текст и 98/14), члановима 31. Правилника о докторским студијама Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен АФ”, бр. 102/14) и сагласности Већа научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду од 10.03.2015. године, Наставно научно веће Факултета је, на седници одржаној 23.03.2015. године, донело одлуку број 01-397/2-6.7. да се Даници М. Стојиљковић, дипл. инж. арх., одобрава рад на теми докторске дисертације, под насловом „Структурализам у архитектури Југославије у периоду од 1954. до 1980. године” и да се за ментора именује проф. др Александар Игњатовић.

У школској 2012/2013. и 2014/2015. години кандидаткињи је одобрен статус мировања.

Одлуком Наставно научног већа Факултета од 26.01.2015. године, кандидату је, на лични захтев продужен рок за завршетак започетих студија за годину дана. Одлуком Наставно научног већа Факултета од 06.02.2017. године, кандидату је, на захтев ментора, проф.др Александра Игњатовића, продужен рок за одбрану докторске дисертације за годину дана, односно до 28. фебруара 2018. године.

Маја 2017. године, завршену докторску дисертацију кандидаткиња, уз сагласност ментора, предаје на Веће докторских студија 22.05.2017. године.

На основу члана 101. и члана 102. Статута Архитектонског факултета у Београду (“Сл. билтен АФ”, бр.105/15 - пречишћен текст), члана 37. Правилника о докторским академским студијама (“Сл. билтен АФ”, бр. 102/14) и Одлуке Већа докторских студија Факултета од 22. 05. 2017. године, Наставно- научно веће Факултета је, на седници одржаној дана 29. 05. 2017. године, донело одлуку број 01-910/2-5.4 да се образује Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидаткиње Данице М. Стојиљковић, дипл. инж. арх., под насловом „Структурализам у архитектури Југославије у периоду од 1954. до 1980. године”, у саставу:

- др Александар Игњатовић, ментор и члан Комисије
ванредни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду

- др Александар Кадијевић, члан Комисије
редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду

- др Александар Петровић, члан Комисије
редовни професор Филолошког факултета Универзитета у Београду

1.2. Научна област дисертације

Докторска дисертација припада научној области *Архитектура и урбанизам* и ужој научној области *Историја, теорија и естетика архитектуре и визуелних уметности и обнова градитељског наслеђа*, за које је Факултет матичан. Ментор предметне дисертације је др Александар Игњатовић, ванредни професор Архитектонског факултета Универзитета у Београду.

Списак радова који квалификују професора др Александра Игњатовића за ментора докторске дисертације:

1. Aleksandar Ignjatović, "Images of the Nation Forseen: Ivan Meštrović's Vidovdan Temple and Primordial Yugoslavism", *Slavic Review* vol. 73, no. 4 (Winter 2014), pp. 828-858; ISSN: 0037-6779
2. Aleksandar Ignjatović, "Byzantium Evolutionized: Architectural History and National Identity in Turn-of-the-Century Serbia", in Diana Mishkova, Balázs Trencsényi and Marja Jalava (eds.), *"Regimes of Historicity" in Southeastern and Northern Europe: Discourses of Identity and Temporality, 1890-1945* (London and New York: Palgrave-Macmillan, 2014), 254-274; ISBN-10: 1137362464; ISBN-13: 978-1137362469
3. Aleksandar Ignjatović, "A Flower for the Dead: The Memorials of Bogdan Bogdanović, Achleitner Friedrich", *Slavonic and Eastern European Review*, vol. 92, no. 4 (October 2014), pp. 758-760; ISBN: 00376795
4. Aleksandar Ignjatović, "Out of the Sands, to Span the Future: The Architectural Image of Yugoslav Socialism in Belgrade", *Centropa*, vol. 13, no. 1 (January 2013), 49-63; ISSN 1532-5563
5. Aleksandar Ignjatović, "From Constructed Memory to Imagined National Tradition: Tomb of the Unknown Yugoslav Hero (1934-1938)", *Slavonic and East European Review*, vol. 88, no. 4 (October 2010), 624-651; ISBN: 00376795

1.3. Биографски подаци о кандидату

Даница Стојиљковић рођена је 31.07.1981. године у Београду, где је завршила основну школу и XIII Београдску гимназију. За изузетан успех током основног и средњег школовања добитник је Вукове дипломе. Кандидаткиња је 2006. године завршила основне студије и дипломирала на Архитектонском факултету Универзитета у Београду, са просечном оценом током студија 8.28 и оценом 10 на дипломском раду, и тиме стекла звање дипломираног инжењера архитектуре.

Кандидаткиња је током 2006. и 2007. године учествовала је као демонстратор на предмету *Синтезни пројекат 3* и *Студио пројекат 1* на Архитектонском факултету Универзитета у Београду (студио Владимира Лојанице). Од 2011. године запослена је на Институту за мултидисциплинарна истраживања Универзитета у Београду, у периоду од 2011. до 2014. године у звању истраживач приправник, а од 2014. године у звању истраживач сарадник. Учесник је на пројекту „Теорија и пракса науке у друштву, мултидисциплинарне, образовне и међугенерациске перспективе“ (ОИ 179048), из области друштвених наука, који је финансиран од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Од 2017. године учесник је на међународном пројекту COST

CA15127 Action "Resilient Communication Services Protecting End- user Applications from Disaster-based Failures" (RECODIS).

Поред научног рада, кандидаткиња се бави и стручним радом у области архитектонског пројектовања. Од 2006. године учествовала је на изради већег броја идејних решења, идејних и главних пројеката. Као пројектант архитектуре у периоду од 2007. до 2008. године била је запослена у архитектонском студију *Nika*, а од 2008. до 2010. године у грађевинској фирми *Monterra D.O.O.* Од 2015. године као аутор учествује у изради и разради пројеката за више јавних објеката у сарадњи са пројектантским биром *Geoinka d.o.o.* Активан је учесник бројних стручних пројеката, радионица и семинара, домаћих и страних изложби, а у оквиру различитих ауторских тимова учесник је великог броја домаћих професионалних конкурса и добитник је награда и признања. Кандидаткиња је 2009. године положила сручни испит прописан за дипломираног инжењера архитектуре.

2. ОПИС ДИСЕРТАЦИЈЕ

2.1. Садржај дисертације

Докторска дисертација изложена је на 591 странице основног текста. У делу који претходи нумерисаном делу рада дати су: насловне стране на српском и енглеском језику, захвалница, резиме на српском и енглеском језику, и садржај. Основни текст дисертације изложен је на 372 страница. Иза основног текста следи списак коришћене литературе и извори, прилози (157 прилога у оквиру којих се налазе графички материјал, дијаграми и табеле), биографија кандидата и изјаве. Докторска дисертација подељена је у три целине: Увод, Приказ и интерпретација резултата истраживања и Закључне напомене. Средишњи део дисертације подељен је на четири дела: Основе структурализма: од лингвистике до друштвено-хуманистичких наука и архитектуре; Структурализам у контексту југословенског самоуправног социјализма; Теорија структурализма у југословенској архитектури и Примена структуралистичких основа у југословенској архитектонској и урбанистичкој пракси током 1960-их и 1970-их година. Докторска дисертација је прегледно систематизирана према следећем садржају:

УВОД

Уводне напомене о теми	2
Релевантни примарни и секундарни библиографски извори о предложеном истраживању.....	3
Проблем и предмет истраживања.....	12
а) Критика функционализма и формализма.....	17
б) Естетизација.....	19
в) Форма и значење.....	20
г) Универзалне и архетипске вредности.....	22
д) Вернакуларна архитектура.....	23
ђ) Хуманизација животне средине.....	24
Циљ и задаци истраживања	26

Полазне хипотезе.....	27
Научне методе истраживања.....	29
Очекивани резултати и научни допринос	30

ПРИКАЗ И ИНТЕРПРЕТАЦИЈА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

I ДЕО: ОСНОВЕ СТРУКТУРАЛИЗМА: ОД ЛИНГВИСТИКЕ ДО ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА И АРХИТЕКТУРЕ

ГЛАВА 1. СТРУКТУРАЛИЗАМ КАО ТЕОРИЈСКО-МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП.....

1.1. Структурализам у друштвено-хуманистичким наукама	36
1.1.1. Структурализам и теорија знакова.....	39
1.1.2. Структура мита као система комуникације	40
1.1.3. Структурализам и схватање разлика.....	42
1.1.4. Структурализам и промена уметничке перцепције.....	43
1.2. Теорија и методологија структурализма у архитектури	45
1.2.1. Главне теоријске одреднице структурализма у архитектури	46
1.2.1.1. Структурализам као критичка реакција на функционализам и формализам.....	49
1.2.1.2. Форма и значење	51
1.2.1.3. Архетипске и универзалне вредности.....	53
1.2.2. Семиотички приступ у архитектури и урбанизму	55
1.3. Друштвена и политичка релевантност структурализма.....	58
1.3.1. Авангардна улога структурализма.....	60
1.3.2. Однос марксизма и структурализма.....	62
1.3.3. Структурални марксизам Луја Алтисара.....	64

II ДЕО: СТРУКТУРАЛИЗАМ У КОНТЕКСТУ ТЕОРИЈСКОГ ДИСКУРСА СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

ГЛАВА 2. АУТОНОМИЈА АРХИТЕКТУРЕ И УМЕТНОСТИ У СВОЈСТВУ УСПОСТАВЉАЊА САМОУПРАВНЕ ДЕМОКРАТИЈЕ

2.1. Реформисани статус самоуправног социјализма и тежње ка демократизацији	71
2.1.1. Радничко самоуправљање	75
2.1.2. Политика благостања.....	77
2.1.3. Спољна политика Југославије	80
2.2. Самоуправни социјализам у контексту демократизације науке и културе ...	82

2.3. Марксизам у оквиру југословенског самоуправног социјализма	85
2.3.1. Однос марксизма и традиције	90
2.4. Демократизација уметности	92
2.4.1. Прихватање авангардних уметничких приступа у југословенској средини	94
ГЛАВА 3. ПРИЈЕМ СТРУКТУРАЛИЗМА У ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИМ НАУКАМА У ЈУГОСЛАВИЈИ.....	
3.1. Структурализам у антропологији.....	105
3.1.1. Метода „анализа мита“	110
3.2. Структурализам у лингвистици	111
3.2.1. Структурализам као метод истраживања књижевног дела	114
3.3. Структурализам у уметности	116
3.3.1. Дискусија око социјалистичког естетизма.....	119
3.3.2. Структурализам као теоријски основ уметности енформела и Медиале	120
ГЛАВА 4. АНТИЦИПИРАЊЕ СТРУКТУРАЛИЗМА ТОКОМ 1950-ИХ У АРХИТЕКТУРИ ЈУГОСЛАВИЈЕ.....	
4.1. Промена архитектонске теорије и праксе у Југославији од 1950. године	127
4.1.1. Критика функционализма	132
4.1.2. Архитектура по мери човека.....	136
4.1.3. Повратак орнамента	139
4.1.4. Хуманизација окружења	141
4.1.5. Кибернетика и нова естетика.....	145
4.1.6. Архетипске форме.....	147
4.2. Интернационализација југословенске архитектуре и утицаји структуралистичког приступа.....	148
4.2.1. Критика Team X - СИАМ X у Дубровнику 1956. године.....	150
4.2.2. Метаболички принцип Кензо Танга - реконструкција Скопља 1965. године	152
4.2.3. Бакемов предлог Новог Загреба.....	155
4.2.4. Велика светска изложба и „Хабитат `67“	157
III ДЕО: ТЕОРИЈА СТРУКТУРАЛИЗМА У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ АРХИТЕКТУРИ	
ГЛАВА 5. ЕСТЕТИЗАЦИЈА АРХИТЕКТУРЕ И УВОЂЕЊЕ ИДЕЈЕ ОДНОСА ЕЛЕМЕНАТА У АРХИТЕКТОНСКУ ФОРМУ.....	
5.1. Конструктивна естетика	161

5.1.1. Структуралне куполе Београдског сајма.....	162
5.1.2. Иван Штраус и архитектура техничке перфекције.....	164
5.1.3. Печуркасте структуре	168
5.2. Окретање ка формалном приступу у архитектури	171
5.2.1. Добровића теза о покренутом простору.....	171
5.2.2. Идеје о еволутивном расту, развоју и трансформацији.....	175
5.2.3. Истраживања међузависности елемената – „Рељефометар“ Вјенцислава Рихтра.....	181
5.2.4. Визуелна истраживања ћелијских структура Ђорђа Петровића	183
5.2.5. Концепт сагледавања архитектонске форме као логичког система Алексеја Бркића	186
5.2. Бругалистичка форма	190
5.3. Групне форме.....	193
ГЛАВА 6. ОКРЕТАЊЕ КА СЕМИОЛОШКОМ ПРИСТУПУ У	
АРХИТЕКТУРИ.....	196
6.1. Мутњаковићеве тезе о архитектури као знаковном систему.....	198
6.1.1. Концепт „супер-знака“	201
6.2. Тезе о симбологији града Богдана Богдановића.....	205
6.2.1. Богдановићева истраживања на тему архетипа у историјским градским матрицама.....	213
6.2.2. Урбанистичке митологеме Богдана Богдановића	215
6.2.3. Богдановићеве тезе о савременом граду	219
6.2.4. Симбологија меморијала Богдана Богдановића.....	221
6.2.4.1. Меморијали Богдана Богдановића као одклон од функционализма.....	226
ГЛАВА 7. ИСТРАЖИВАЊА УНИВЕРЗАЛНИХ ВРЕДНОСТИ	
ВЕРНАКУЛАРНЕ АРХИТЕКТУРЕ	229
7.1. Авангардне идеје у основи ендемичке архитектуре Југославије током 1930-их година.....	233
7.2. Истраживања Бранислава Миленковића орјенталне архитектуре Призрена.....	235
7.3. Истраживања Јурија Најдахарта орјенталне архитектуре Сарајева	236
7.3.1. Архитектура по мерилу човека.....	241
7.4. Истина завичајне архитектуре Андрије Мутњаковића	248
7.5. Регионални израз Ранка Радовића.....	262
ГЛАВА 8. ИНТЕГРАЛНИ ПРИСТУП И СИНТЕЗА У ОРГАНСКОМ	
ОБЛИКОВАЊУ СРЕДИНЕ	266

8.1. Органска целина – склад природе и изграђеног окружења	268
8.1.1. Концепт органског раста у оквирима југословенског друштвеног система	270
8.2. Синтеза као идеолошко полазиште југословенског друштвеног система.....	278
8.3. Концепт интагралног простора и синтеза у утопијским архитектонским пројектима града као живог организма	281
8.3.1. Синтеза у концепту синтурабизма Вјенцеслава Рихтера	284
8.3.1.1. Синтурабанистички град	287
8.3.2. Концепт „биоурбанизма“ Андрије Мутњаковића.....	291
8.3.2.1. Мутњаковићев концепт терцијалног града.....	297
8.3.2.2. Утопијски пројекти технолошког оптимизма	299
8.3.3. Концепт „урбархитектура“ Радована Делале.....	301

IV ДЕО: ПРИМЕНА СТРУКТУРАЛИСТИЧКИХ ОСНОВА У ЈУГОСЛОВЕНСКОЈ АРХИТЕКТОНСКОЈ И УРБАНИСТИЧКОЈ ПРАКСИ ТОКОМ 1960-ИХ И 1970-ИХ ГОДИНА

ГЛАВА 9. НОВЕ КОНЦЕПИЈЕ СТАМБЕНЕ АРХИТЕКТУРЕ	309
9.1. Структуралистичке концепције у стамбеној изградњи Београда током 1970-их година.....	311
9.2. Флексибилност у стамбеној изградњи	315
9.2.1. „Права на самостваралаштво“	319
9.3. Увођење спољашњег простора у стамбени простор.....	321
9.3.1. Терасаста изградња	325
9.3.2. Терасасте форме хотелских комплекса на Јадрану.....	329
ГЛАВА 10. ХУМАНИЗАЦИЈЕ ОКРУЖЕЊА У УРБАНИСТИЧКОМ ДИСКУРСУ	332
10.1. Идентитет и поливалентност простора.....	337
10.1.1. Дух места (<i>genius loci</i>) као тема југословенског урбанизма	341
10.1.2. Повратак концепта „улице“	345
10.1.3. Хуманизација концепта насеља - пројекат „Сплит 3“	347
10.2. Екологија и социјализам.....	349
10.3. Увођење структуралистичког приступа и еколошких тема у образовни систем.....	355
ГЛАВА 11. КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА, САВРЕМЕНЕ РАСПРАВЕ И ПРЕПОРУКЕ	358
11.1. Критика структуралистичке теорије	358

11.2. Структурализам и постмодернистичка теорија.....	360
11.3. Савремена позиција структуралистичке теорије.....	361
ЗАКЉУЧНЕ НАПОМЕНЕ.....	365
БИБЛИОГРАФИЈА.....	375
ПРИЛОЗИ.....	412
БИОГРАФИЈА.....	572
Изјава о ауторству.....	574
Изјава о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада.....	575
Изјава о коришћењу.....	576

2.2. Кратак приказ појединачних поглавља

Докторска дисертација приказана се састоји из три целине од којих је прва увод, затим следи приказ и интерпретација резултата и закључак.

Увод у рад представља основне информације и објашњење истраживања. Поред напомена о теми истраживања, у уводу су приказани проблем и предмет истраживања, подела грађе, дефинисани су циљеви и задаци истраживања, дате су хипотези, научне методе истраживања.

Средишњи део рада Приказ и интерпретација резултата састоји се из четири дела:

Први део односи се на приказ развоја и проблематике структуралистичког приступа од лингвистике до друштвено-хуманистичких наука и архитектуре, кроз анализу структурализма као теоријско-методолошког приступа у друштвено-хуманистичким наукама. Дат је приказ како је структурализам утицао на промену уметничке перцепције током 20. века, као и приказ основних полазишта структурализма конципираних у оквиру међународне архитектонске теорије и праксе. У овом делу сагледана је и представљена друштвена и политичка релевантност и значај структурализма као авангардног правца у оквиру западних демократских друштава.

Други део обухвата истраживање појаве структурализма у југословенској архитектури у својству успостављања политике самоуправног социјализма, демократизације науке и културе и окретања западној култури у периоду од 1950. година. У том циљу истражени су прогресивне идеје интернационале и хуманистичког марксизма у оквиру реформисаног статуса самоуправног социјализма које су омогућиле демократизацију културе и друштва, а што се испољило кроз промовисање аутономије архитектуре и уметности, и усмеравање архитектонског стваралаштва ка креативним инспирацијама у оквиру научних и уметничких дисциплина. У овом делу дат је приказ прихватања структурализма у друштвено-хуманистичким наукама у Југославији, посебно у оквиру антропологије, лингвистике и уметности. Уједно, дат је приказ промене архитектонске теорије и праксе у Југославији од 1950. године која се испољила кроз критику функционализма, увођење теза и дискусија у југословенској архитектури која се односе на архитектуру по мери човека, повратак орнамента у архитектури, хуманизацију окружења, кибернеткику и нову естетику, као и потенцирање архетипских форми у југословенској архитектури. У оквиру демократизације архитектуре Југославије тог

периода дат је приказ интернационализације југословенске архитектуре и Западни утицаји структуралистичког приступа у југословенској средини током 1950-их и 1960-их година.

Трећи део обухвата истраживање антиципирања и развоја теоријских поставки структурализма у оквиру архитектуре Југославије. Урађено је истраживање које даје приказ естетизације архитектуре од почетка 1950-их година у Југославији, са приказом прихватања идеје конструктивне естетике, развоја формалног приступа који потенцира односе елемената у архитектонској целини, као и увођења идеје времена/трајања (као четвртог формативног фактора), која је условила да се у архитектуру уведу теме раста, развоја и еволуције. Урађено је истраживање прихватања семиолошког приступа у архитектури кроз приказ тезе о архитектури као знаковном систему и примена семиотичког концепата у оквиру архитектонске и урбанистичке теорије који се у аналошком смислу изводи из филозофије и социологије града (урбаног живота), психологије, антропологије и осталих сродних дисциплина. Уједно, у овом делу дат је приказ трагања за архетипским и универзалним вредностима вернакуларне архитектуре у Југославији. Урађено је истраживање интегралног приступа и синтезе у органском обликовању животне средине као склада природне и изграђене средине, приказ концепта синтезе као идеолошког полазишта југословенског друштвеног система, као и приказ интегралног простора и синтезе у утопијским архитектонским пројектима града као живог организма.

Четврти део односи се на анализу у вези са иницирањем структуралистичких принципа у архитектонско пројектовање и праксу, првенствено у погледу конципирања стамбених насеља, а затим и у оквиру архитектуре хотелских комплекса, школа и домова, као и објеката културног садржаја. У овом делу дат је приказ промене урбанистичких концепција кроз приказ прихватања структуралистичких основа у стамбеној изградњи Београда, као и приказ терасатих форми хотелских комплекса на Јадрану током 1970-их година. Дат је приказ студија и истраживања флексибилности у оквиру стамбене изградње, као и сагледавање архитектонских концепција насталих увођењем спољашњег простора у стамбени простор. У овом делу приказана је антиципација теме хуманизације окружења у урбанистичком дискурсу Југославије, а кроз сагледавање различитих иницијатива по питању заштите и унапређења животне средине која се покрећу од 1968. године у Југославији, а уједно, истражена су теме које су путем структуралистичке теорије уведене у урбанистички дискурс, као што су амбијент, поливаленти простор и идентитет места.

Закључне напомене садрже критичку анализу и коначно сумирање прикупљених резултата, проверена је валидност почетних хипотеза и постављених циљева доктората, а уједно су дате могућности правца даљих истраживања.

3. ОЦЕНА ДИСЕРТАЦИЈЕ

3.1. Савременост и оригиналност

Истраживање кандидаткиње Данице М. Стојиљковић представља оригиналну научну студију о појави, прихватању и контекстуализацији идеја и метода структурализма у југословенској архитектонској теорији и пракси у периоду од 1954. до 1980. године. Значај предложеног истраживања огледа се у научној интерпретацији и објашњењу структуралистичког дискурса у југословенској архитектури који до сада није био свеобухватно сагледан и истражен. У том смислу рад кандидаткиње представља

значајан прилог проучавању историје и теорије архитектуре и урбанизма. У ширем контексту истраживање приказује свеопште прихватање структурализма као доминантног правца у развоју друштвено-хуманистичких наука у Југославији. У референтном оквиру рад одликује савременост у приступу теми, теоријским поставкама и анализи јер архитектонску културу посматра као саставни део радикалних промена у односу архитектуре и урбанизма према човековом окружењу у периоду 1960-их и 1970-их година.

Оригиналноост докторске дисертације Данице М. Стојиљковић огледа се пре свега у томе што кандидаткиња јасно указује на прихватање идеја и метода структурализма у ширем југословенском интелектуалном кругу, представља и класификује теоријске одреднице које дефинишу структуралистички приступ у југословенској архитектури, и приказује њихову импликацију у југословенској архитектури у раздобљу од средине 1950-их до краја 1970-их година. Поред тога, оригиналноост дисертације представља и проширење и продубљивање разумевања и научне интерпретације архитектонског стваралаштва у друштвено-политичком контексту, а на тај начин су и објашњене релације које су омогућиле и утицале да се авангардни архитектонски трендови конципирани на Западу прихвате и у оквиру југословенске архитектуре у анализираном периоду.

3.2. Осврт на референтну и коришћену литературу

Кандидаткиња је у оквиру докторске дисертације користила обимну литературу и бројне релевантне примарне и секундарне изворе. Истраживање кандидаткиње је засновано на релевантним историјским изворима: текстовима, публикацијима и истраживачким студијама југословенских архитеката у којима се могу препознати кључне одреднице структуралистичког приступа; текстовима у научним и стручним часописима који упућују на структурализам као на нову праксу у архитектури; текстовима у периодици који дају преглед пројеката и конкурсних решења из анализираног периода; преведена дела страних аутора који износе структуралистичке идеје, а која су била објављена у југословенској периодици; теоријске радове из друштвених наука који се баве структурализмом, а које су у периодикама и публикацијима објавили југословенски аутори; и на обимној и референтној теоријској и компаративној литератури. Избор библиографских јединица указује на то да је кандидаткиња упозната са кључним материјалима, теоријским расправама и резултатима, као и са актуелним примерима у области коју истражује, и да на одговарајући начин користи изворе за аргументацију својих ставова у области коју истражује.

Као најзначајнији примарни извори коришћени у истраживању издвајају се:

- Bogdanović, Bogdan. *Urbanističke mitologeme*. Belgrade: Vuk Karadžić. 1966.
- Bogdanović, Bogdan. *Urbs & logos: ogledi iz simbologije grada*. Niš: Gradina, 1976.
- Бркић, Алексеј. *Знакови у камену: српска модерна архитектура: 1930-1980*. Београд: Савез архитеката Србије, 1992.
- Delalle, Radovan. *Traganje za identitetom grada*. Rijeka: Izdavački centar Rijeka, 1988.
- Dobrović, Nikola. „Strukturalizam.“ *Arhitektura, urbanizam* br. 4 (1960): 20-23.
- Mutnjaković, Andrija. *Biourbanizam*, Rijeka: Izdavački centar Rijeka. 1982.
- Mutnjaković, Andrija. *Endemska arhitektura*. Osijek: Revija, 1987.
- Neidhardt, Juraj i Dušan Grabrijan. *Arhitektura Bosne i put u suvremeno*. Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1957.
- Pervić, Muharem (ur.). *Marksizam i strukturalizam: istorija, struktura*. Beograd: Nolit, 1974.

- Petrović, Đorđe. *Vizuelna istraživanja čovekove sredine i urbani dizajn*. Beograd: Beogradski izdavačko-grafički zavod, 1972.
- Protić, Miodrag. *Jugoslovensko slikarstvo šeste decenije - nove pojave, katalog izložbe Jugoslovensko slikarstvo šeste decenije*. Beograd: Muzej savremene umetnosti, 1980.
- Cvitan, Dalibor i dr. (ur.). *Strukturalizam*. Posebno izdanje časopisa Kritika, svezak 4a, 1970.

Као најзначајнији секундарни извори коришћени у истраживању издвајају се:

- Antonijević, Dragana (ur.). *Strukturalna antropologija danas: u čast Kloda Levi-Strosa*. Beograd: Filozofski fakultet, Odeljenje za etnologiju i antropologiju, 2008.
- Valena, Tomas, Tom Avermaete and Georg Vrachliotis (eds.). *Structuralism Reloaded - Rule-Based Design in Architecture and Urbanism*. Stuttgart: Edition A. Menges, 2011.
- Ignjatović, Aleksandar. „Tranzicija i reforme: arhitektura u Srbiji 1952-1980.” u *Istorija umetnosti u Srbiji XX vek. Realizmi i modernizmi oko Hladnog rata*, (eds.) Miško Šuvaković, Nevena Daković, Aleksandar Ignjatović, Vesna Mikić, Jelena Novak i Ana Vujanović, 689-710. Beograd: Orion Art i Katedra za muzikologiju Fakulteta muzičke umetnosti, 2012.
- Jović, Dejan. *Jugoslavija – država koja je odumrla: Uspon, kriza i pad Četvrte Jugoslavije*. Beograd: Samizdat B92; Zagreb: Prometej, 2003.
- Kadijević, Aleksandar. *Mihajlo Mitrović: Projekti, graditeljski život, ideje*. Beograd: S. Mašić: Muzej nauke i tehnike: Muzej arhitekture, 1999.
- Kulic, Vladimir. „An Avant-Garde Architecture for an Avant-Garde Socialism: Yugoslavia at EXPO '58.” *Journal of Contemporary History* 47 (2012): 161-184.
- Lüchinger, Arnulf. *Structuralism in Architecture and Urban Planning*. Stuttgart: Karl Kramer, 1981.
- Перишић, Мирослав. *Дипломатија и култура: Југославија: преломна 1950.:Једно историјско искуство*. Београд: Цицero принт, 2013.
- Stojiljković, Danica i Jelena Ristić Trajković. “Semiotics and urban culture: architectural projections of structuralism in a socialist context.” *Social Semiotics* (2017), Published online: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10350330.2017.1300084?tab=permissions&scroll=top>

3.2. Опис и адекватност примењених научних метода

Рад је у основи базиран на теоријски саморефлексијском интерпретативном поступку. Помоћу историјско-интерпретативне анализе објашњена је и описана појава структурализма у архитектури у односу на шири друштвено-политичког контекст Југославије, првенствено кроз сагледавање релација између идеолошких вредности самоуправног социјализма и теоријских одредница структурализма као приступа. Кроз анализу општих структуралистичких поставки, како у оквиру друштвено-хуманистичких наука, тако и у оквиру међународне архитектонске теорије постављене су теоријске основе структурализма у југословенској архитектури где се кроз методу студије појединачних и упоредних случајева дошло до утврђивања појединих обележја. Потом се путем индукције и генерализације указало на општа обележја структурализма у југословенској архитектури. Утицаји структуралистичке теорије на промену архитектонске праксе током 1970-их година у Југославији сагледани су је кроз анализу утицаја структуралистичких теоријских поставки на начин и промену конципирања архитектонских форми, док се установљавање разлика у односу на претходне функционалистичке приступе утврдило помоћу компаративне анализе.

Полазне хипотезе детаљно су образложене кроз описе, објашњења, критичку дискусију и анализу примарних историјских извора (теоријских текстова и пројектне грађе), током којих су вршене симултане провере научне заснованости основних хипотетичких поставки. На основу прикупљене грађе обављена је њена систематизација и вредновање. Из разлога што су претходна истраживања о предложеној теми и предмету

рада малобројна и што грађа и извори још увек нису систематизовани, кандидаткиња се у раду у највећој мери ослањала на примарне изворе. Приликом прикупљања грађе и формирања базе података коришћена су методе анализе и класификација докумената, примарних извора и пројеката из посматраног периода, и њихова систематизација према теоријским поставкама и проблемима структурализма у циљу периодизације и издвајања најрелевантнијих пројеката за студије случаја. Приликом анализе пројектне документације користила се метода архитектонске анализе, анализа програмских садржаја, метода графичке анализе, као и метода посматрања на терену.

Током последње фазе рада урађена је синтеза и интерпретација резултата појединачних делова истраживања, завршни резултати и закључци приказани су сумирањем добијених резултата и упоређивањем са хипотетичким поставкама на којима је истраживање засновано.

3.4. Применљивост остварених резултата

Применљивост остварених резултата до којих је дошла кандидаткиња приликом израде докторске дисертације може се очекивати у областима теоријских разматрања, која се тичу даљих тумачења структурализма у архитектури и урбанизму, као и разумевању архитектонске теорије из друге половине XX века. Истраживање кандидаткиње служиће као основа даљих истраживања југословенске и српске архитектуре социјалистичког периода, првенствено разумевању аутономије и демократизације архитектуре од почетака 1950-их до краја 1970-их година. Управо из разлога што се прихватање структурализма у југословенској средини сагледава као део једне шире реформе друштва и као шири културни захват, њене друштвене, идеолошке и политичке трансформације у периоду од 1950-их, па до средине 1970-их година, значај овог истраживања не завршава се само на историјској синтези, већ отвара теоријске могућности за истраживања сличних феномена у савременим околностима.

Применљивост остварених резултата до којих је дошла кандидаткиња приликом израде докторске дисертације може се очекивати у различитим областима, која се тичу архитектонске и урбанистичке културе у ширем друштвеном контексту. Без сваке је сумње да ће ова докторска дисертација служити као основа даљих истраживања југословенских и српских школа архитектуре у периоду од 1950-их до краја 1970-их година. Значајан допринос остварује се и у ширем сагледавању и разумевању градитељског наслеђа анализираног периода, односно примене резултата истраживања у валоризацији савременог архитектонског наслеђа. Може се очекивати да резултати истраживања имају примену и одјек и у другим срединама, ван Србије и територије бивше Југославије, посебно међу истраживачима чије је поље интересовања преиспитивање појаве структурализма у архитектонском стваралаштву. Коначно, Комисија сматра да коришћени методолошки оквир, који је примењен у дисертацији, може постати основ за даља истраживања не само односа архитектуре и структурализма, већ и других феномена у архитектонској култури Србије новијег доба и то првенствено кроз инердисциплинарно прожимање историје архитектуре, културне историје и интелектуалне историје.

3.5. Оцена достигнутих способности кандидата за самостални научни рад

Докторска дисертација Данице М. Стојиљковић показује да кандидаткиња поседује способност за самосталан научно-истраживачки рад. То се огледа пре свега у чињеници да је кандидаткиња у процесу њене израде и финализације овладавала различитим

методама научног истраживања и повезивањем знања, метода и теоријских фокуса из области историје и теорије архитектуре, као и културне и интелектуалне историје. Дисертација указује на способност кандидаткиње да у пресеку детаљне анализе, која укључује научно релевантну интерпретацију примарних и примену секундарних извора, оствари вредну научну синтезу. Она се, између осталог, огледа у чињеници да је кандидаткиња успела да самостално издвоји и постави иновативан проблем, циљ и полазне хипотезе истраживања, а да потом применом адекватне научне методологије приступи доказивању постављених хипотеза што је на крају довело до научно релевантних закључака. Комисија сматра да кандидаткиња влада вештинама употребе разних научних метода истраживања у поменутим областима, почев од критичке теоријске анализе, анализе садржаја разних извора, метода прикупљања и обраде података, компаративне анализе и синтезе и интерпретације резултата истраживања. Кандидаткиња је кроз формирану методологију и концептуални теоријски оквир истраживања показала способност дефинисања и обраде специфичне теме. Значајан показатељ способности кандидаткиње за самосталан научни рад су радови публиковани у домаћим и међународним научним часописима, као и међународним часописима са SCI листе, чиме је такође показана способност за самостални научни рад. Комисија сматра да докторска дисертација Данице М. Стојиљковић, као и њен научни рад у оквиру и ван рада на докторској дисертацији, јасно показује да је кандидаткиња у потпуности способан за самостални научно- истраживачки рад.

4. ОСТВАРЕНИ НАУЧНИ ДОПРИНОС

4.1. Приказ остварених научних доприноса

Комисија издваја следеће научне доприносе докторске дисертације Данице М. Стојиљковић:

1. Темељна историјска интерпретација и научна анализа структурализма у архитектури, урбаној култури, као и у ширем оквиру друштвено-хуманистичких наука у другој половини XX века у Југославији.
2. Јасно су приказане теоријске перспективе које дефинишу структуралистички приступ у југословенској архитектури и урбанизму. Утврђено је да је структурализам у архитектури Југославије у периоду од 1950-их до краја 1970-их година био развијен кроз примену три основне претпоставке: а) критику функционализма и формализма, б) инсистирање на семиотичком приступу кроз везу форме и значења, и в) истраживање архетипских и универзалних вредности вернакуларне архитектуре.
3. Компаративном анализом прихватања структуралистичких идеја и метода у различитим друштвено-хуманистичким наукама оставарен је приказ ширег контекста појаве и развоја структурализма у југословенском интелектуалном кругу.
4. Научном анализом приказан је друштвени значај структурализма као прихватања водеће интелектуалне парадигме на Западу у југословенској средини. На тај начин је указано на постојање сложених веза између архитектонске културе, хуманистичких наука и ширег друштвеног контекста, у оквиру којих је друштвено-политичка транзиција Југославије била подржана прихватањем структурализма као приступа у посматрању и анализи друштвених појава и културних пракси.

5. Потврда присуства структуралистичких идеја и метода у југословенској архитектури и урбанизму од почетака 1950-их година:

- Утврђено је да се одлике структурализма у архитектури Југославије у периоду 1950-их и 1960-их година манифестују кроз авангардни приступ малобројних архитеката теоретичара, у чијем фокусу се налазе аспекти побољшања животног стандарда и хуманизације животног окружења.

- Утврђено је да се у периоду друге половине 1950-их и током 1960-их година структуралистички приступ примењује у оквиру југословенске архитектонске праксе преваходно кроз реализацију авангардних конкурсних пројеката културног садржаја који се окрећу естетизацији и формалистичком приступу.

- Утврђено је да се од 1960-их година у југословенској архитектонској култури јасно препознаје познавање и примена семиотичког концепата што је утицало да се архитектонски објекти и структура града анализирају као комплексан значењски систем.

- Утврђено је да истраживања националне архитектуре обављена у периоду 1950-их и 1960-их година указују на свеобухватност приступа југословенских теоретичара архитектуре посебно када је реч о приказу непромењивих архетипских и универзалних вредности вернакуларне југословенске архитектуре.

- Утврђено је да инегралне теорије простора југословенских архитеката и теоретичара, конципиране током 1960-их година, представљају значајне утопијске концепте града као „живог организма“, који заговарају генеративне структуре урбаних форми, флексибилне и адаптивне будућем развоју града.

6. Потврда утицаја који су структуралистички приступи имали на промену архитектонске праксе у Југославији током 1970-их година, посебно у оквиру стамбене архитектуре, архитектуре хотелских комплекса, као и објеката културног садржаја. Развој нових хуманијих урбанистичких концепција колективног становања у Југославији у првој половини 1970-их година указује на приhvатање структуралистичких приступа који су допринели креирању слободног/отвореног система изградње стамбених блокова, примени флексибилних система и приступа „уради сам“, као и развој „тепих“ система и терасасте изградње.

7. Потврда утицаја који су структуралистички приступи имали на југословенски урбанистички дискурс који се током 1970-их година окреће еколошком приступу, заштити животне средине, уводећи теме амбијенталних вредности, идентитета и функционалне и значењске поливалентности простора.

8. У погледу методологије, кандидаткиња је остварила допринос у компаративној анализи схватања структурализма као теоријско-методолошког приступа у различитим друштвено-хуманистичким наукама и њихово препознавање у оквиру архитектонске и урбане културе, што је допринело унапређењу разумевања архитектонске теорије, и то не само у посматраном периоду.

9. Коначно, кандидаткиња је остварила укупан и темељан увид у грађу која се непосредно или посредно односи на структурализам у југословенској архитектури чиме је дисертација обухватила нова и оригинална сазнања о предмету и проблему

истраживања. Тиме је остварен и значајан допринос унапређењу знања у матичној научној области, као и основа за даља истраживања у матичној и њој блиским научним областима.

4.2. Критичка анализа резултата истраживања

Научни доприноси који су остварени у дисертацији представљају несумљиво унапређење научних знања, јер у поређењу са постојећим стањем у науци, редефинишу и квалитативно ревалоризују досадашња тумачења архитектонске теорије у другој половини 20. века у Југославији. Комисија наглашава да је у дисертацији структуралистички приступ посматран у ширем смислу свеопштег прихватања структурализма као доминантног правца у развоју друштвено-хуманистичких наука у Југославији током 1960-их и 1970-их година. Од посебног значаја је чињеница да у стручној и научној јавности Србије утицај структурализма у архитектури до данас није ближе сагледан и контекстуализован, чиме ова дисертација предствља значајан допринос приказа улоге коју је структуралистичка теорија остварила у развоју југословенске архитектуре.

Поред тога, чињеницом да је прикупила, систематизовала, и научно прецизно анализирао бројне до сада необјављене изворе кандидаткиња је постигала велики допринос научној области Историја и теорија архитектуре. Дисертација пружа нова сазнања и тумачења која су настала надовезивањем на досадашња фрагментарна научна сазнања о стању и карактеру архитектонске струке у Југославији у периоду 1950-их до краја 1970-их година.

4.1. Верификација научних доприноса

Категорија M21:

- Djokić V., Ristić Trajkovića J., Furundžić D., Krstić V., Stojiljković D. 2017. Urban garden as lived space: Informal gardening practices and dwelling culture in socialist and post-socialist Belgrade. *Urban Forestry & Urban Greening*, DOI:10.1016/j.ufug.2017.05.014
<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1618866716303697>, IF=2.113.

Категорија M23:

- Stojiljković D., Ristić Trajković J. 2017. Semiotics and urban culture: architectural projections of structuralism in a socialist context. *Social Semiotics*, DOI:10.1080/10350330.2017.1300084.
<http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10350330.2017.1300084?tab=permissions&scroll=top>, IF=0.79.

Категорија M24:

- Ristić Trajković J., Stojiljković D. 2016. Sustainability and Socialism: Socio-ecological ideas in urbanization of New Belgrade. *Facta universitatis - series: Architecture and Civil Engineering*, vol 14, br.3: 343-353. DOI: 10.2298/FUACE1603343R.
- Ristić Trajković J., Stojiljković D., Međo V. 2015. Influence of the socialist ideology on the conception of multi-family housing: New urban landscape and the typological models of housing units. *Facta universitatis - series: Architecture and Civil Engineering*, vol 13, br.2: 167-179. DOI: 10.2298/FUACE15020167R.

Kategorija M33:

- Ristić Trajković J., Stojiljković D., Ćirić D. 2013. Transformation of modern urban space of New Belgrade in the conditions of the post-socialist transition and sustainable development. *Proceedings of the 12th International Docomomo Conference: The Survival of Modern From Coffee Cup to Plan*, Docomomo Finland, 381-388.
- Ristić Trajković J., Stojiljković D., Međo, V. 2012. Influence of the socialist ideology on Typological Models of multi-family housing units 'Belgrade school' of housing architecture. *Zbornik radova sa međunarodne konferencije „Arhitektura i ideologija“*, Beograd, 28 - 29. 09. 2012, str. 190-199, ISBN 978-86-7924-082-8 (FA).
- Stojiljković D., Ristić J., Todorović M. 2011. *Redefinisanje percepcije savremenog stanovanja pod uticajem digitalnih medija*. *Zbornik radova sa međunarodnog naučno stručnog skupa „Архитектура и урбанизам, грађевинарство и геодезија - јуче, данас, сутра“*, Banja Luka, 15. decembar 2011, 59-68. ISBN 978-99955-667-7-7.
- Ristić J., Stojiljković, D. 2011. Urbanization of nature in the process of socio-environmental change. *Zbornik radova sa XV međunarodne eko-konferencije*, Novi Sad, 21-24. septembar 2011, 365-370. ISBN 978-86-83177-44-8.
- Stojiljković D., Ristić J. 2011. Razvoj ekološke svesti u procesu urbanizacije Beograda u drugoj polovini XX veka. *Zbornik radova sa III international symposium PHIDAC 2011*, Novi Sad, 21-23. septembar 2011, 333-338.

Kategorija M34:

- Stojiljković D., Ristić Trajković J. 2012. Transformation of New Belgrade: Modern Space in Different Ideological Contexts Changes in the Theory and Practice of Urban Planning. *Web Proceedings, međunarodna konferencija „Arhitektura i ideologija“*, Beograd, 28 - 29. 09. 2012, str. 132, ISBN 978-86-7924-084-2.

Kategorija M44:

- Todorović M., Ristić Trajković J., Stojiljković D. 2011. New approaches in perception of housing space - process of globalization and integration of space under the influence of digital media. In: *Housing development in Serbia in the context of globalization and integrations. Approaches and experiences* Vol. 1, Mako V., Lojanica V., Božović Stamenović R. (eds.), pp. 138-149. University of Belgrade Faculty of Architecture, Belgrade.

Kategorija M52:

- Stojiljković, D., Ristić, J. (2010). *Grad i priroda - ekološke strategije u istoriji urbanizacije Beograda*. Nauka + Praksa, 13, 145-149.

Kategorija M63:

- Stojiljković D. 2014. Teorijsko-metodološke osnove strukturalizma u arhitekturi. *Zbornik radova sa drugog naučnog simpozijuma sa međunarodnim učešćem „Teorija i praksa nauke u društvu: izazovi i perspektive“*, Beograd, 6-7. novembar 2014, str. 119-126, ISBN 978-86-7220-064-5.
- Stojiljković D., Ristić Trajković J. 2012. Životna sredina i aspekti društveno-ekološke razmene. *Zbornik radova sa prvog naučnog simpozijuma sa međunarodnim učešćem „Teorija i praksa nauke u društvu: od krize ka društvu znanja“*, Beograd, 14-16. novembar 2012, str. 99-105, ISBN 978-86-7220-050-8.

5. ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ

На основу анализе докторске дисертације кандидаткиње Данице М. Стојиљковић, Комисија констатује да је дисертација написана у складу са одобреном темом, те да су структура дисертације и примењена научна методологија и сви елементи обраде у потпуности у складу са пријавом на коју је Универзитет у Београду дао сагласност. Дисертација је, поред тога, задовољила све критеријуме обима, квалитета и научног доприноса. Комисија истиче да дисертација у потпуности задовољава научне критеријуме и пружа научни допринос ужој научној области *Историја, теорија и естетика архитектуре и визуелних уметности и обнова градитељског наслеђа* у теоријском и историјографском смислу. Комисија високо оцењује све резултате и научне доприносе дисертације, пре свега недовољно обрађену тему структурализма у југословенској архитектури, коју је кандидаткиња проблематизовала и научно обрадила примењујући оригинални теоријски приступ и методологију засновану на истраживању структурализма у друштвено-хуманистичким наукама и архитектури у Југославији, као и њихову компарацију у односу на њихово прихватање у међународној теорији. Комисија посебно истиче пионирски подухват кандидаткиње да да научно беспрекорно, свестрано и оригинално тумачење структурализма у архитектури Југославије у периоду од 1954. до 1980. године, који до сада није био предмет аналитичких и синтетичких научних студија.

Докторска дисертација Данице М. Стојиљковић представља темељан, свеобухватан и систематичан рад о односу архитектуре, друштва и политике приказан кроз прихватање структурализма као приступа, који је од великог значаја за науку, и који излази изван досадашњих тематских, теоријских и методолошких оквира посматрања југословенске архитектуре друге половине XX века. У том смислу, Комисија наглашава могућност примене оригиналних резултата дисертације, што се првенствено односи на евидентирање и тумачење како историјске позиције структурализма у југословенској архитектури, тако и општег разумевања структурализма и његових полазних вредности у даљем архитектонском стваралаштву.

На основу свега напред наведеног, Комисија предлаже Научно-наставном већу Архитектонског факултета Универзитета у Београду да се докторска дисертација под називом **„Структурализам у архитектури Југославије у периоду од 1954. до 1980. године“** кандидаткиње Данице М. Стојиљковић, дипломираног инжењера архитектуре, прихвати, изложи на увид јавности и упуту на коначно усвајање Већу научних области грађевинско-урбанистичких наука Универзитета у Београду.

У Београду, 30.06.2017. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

др Александар Игњатовић, ванредни професор, ментор
Универзитет у Београду, Архитектонски факултет

др Александар Кадијевић, редовни професор
Универзитет у Београду, Филозофски факултет

др Александар Петровић, редовни професор
Универзитет у Београду, Филолошки факултет